

De wereld door de zeef van je eigen geest laten sijpelen

In juli werkte de Amerikaanse danseres en choreografe Dana Caspersen in de Leuvense Stadsschouwburg aan een voorstelling die tijdens het Klapstuk-festival in première zal gaan. Pieter T'Jonck sprak met haar over het creatieproces.

Dana Caspersen is op de scène een merkwaardige verschijning. In vele stukken van William Forsythe bij het Ballett Frankfurt speelt zij een centrale rol. De onderkoelde regisseur in *Alie/na(c)tion*, de spin in haar web in *Eidos:Telos* het huppelende kikker-kind in *Quintett*, telkens andere personae die een onuitwisbare indruk op je herinnering van de voorstelling laten. Haar ontmoeten in levende lijve is daarom alleen al verrassend. Ze is kleiner en tengerder dan je zou verwachten, afgaande op haar podium-présence (wat nog maar eens bewijst met welke kracht de scène, in de handen van een begenadigd regisseur, als een vergrootglas alles intenser en groter kan maken dan het werkelijk is). En vooral, ze is delicates, bedachtzamer, net niet terughoudend. In veel opzichten het tegendeel van de flamboyante Forsythe eigenlijk. Terloops merkt ze op dat ze het eigenlijk liever niet zou hebben over haar samenwerking met Forsythe (ze danst niet alleen, maar is ook coauteur van heel wat creaties van het Ballett Frankfurt), niet omdat er ook maar enige onmin zou zijn, maar gewoon omdat ze zich op dit ogenblik gestort heeft in een onderzoek naar haar hoogst eigen manier om de werkelijkheid op een artistieke manier te vatten. 'Ik kan in zeker opzicht vrij goed op zijn manier dansen, maar het is zo'n beetje als fietsen,' merkt ze op, 'in beginsel weet je wel hoe dat moet, als je wandelt bijvoorbeeld, maar daarom doe je het nog niet. Je denkt er zelfs niet eens aan. In mijn werk volg ik andere methodes, is er een ander gevoel voor timing, een ander coördinatieritme.' Formuleren hoe haar eigen sensibele dan in elkaar zit, blijkt ech-

ter, een uur lang, een kwestie van tastend formuleren en herformuleren. Toch heb je de indruk dat ze heel precies weet waar ze op uit is. Alleen lijkt het alsof ze voor de precisie van haar voorstelling van wat ze wil doen, geen bevredigend equivalent vindt in woorden (en er dus soms gewoon het zwijgen toe doet). Op het einde van het gesprek blijkt dat overduidelijk. Terwijl ze een werkmethode beschrijft, staat ze plots op, 'I'll show you', en met enkele bewegingen begrijp je plots de hele toedracht van een omslachtige uitleg over de 'vertaling' van tekst en muziek in dans. Helaas, het is de vloek van elke danscriticus, ook ik vond daarna niet de woorden om uit te leggen wat zo eenvoudig te begrijpen was. Als we het even over *Alie/na(c)tion* hebben vraagt ze mij, langs de neus weg, wat ik ervan dacht. Als ik eerlijkheidshalve toegeef dat ik aan het denken verzaakt had bij dit overweldigende stuk, knikt ze: 'That's probably the best thing to do.'

Etcetera: Kan je iets vertellen over het werk dat je op dit ogenblik aan het maken bent?

Caspersen: Het is een avond in twee delen, die bestaat uit een duo dat ik maakte voor een dansfestival in Den Haag en een nieuw trio waaraan ik nu werk. Ik gebruik er polyfone muziek bij, die live uitgevoerd zal worden door de Capella Flamenca. Er is ook een op band opgenomen soundtrack van stemmen die als tijdsaanduidingen werken. Het stuk draait om tijd en herinnering. De structuur is gebouwd op de transformatie van een tijdsband die ik samenstelde uit een lijst van betekenisvolle momenten in de levens van acht

mensen. Ik ben nogal geboeid door het fenomeen tijd en ik heb bestudeerd wat de wetenschap er op dit ogenblik over ontdekt.

Etcetera: Op welke manier denk je dat het wetenschappelijke 'begrijpen' van de tijd betekenisvol kan zijn voor onze gewone omgang ermee?

Caspersen: We bestaan in een wereld met deze wetmatigheden van tijd. Blijkbaar is het zo dat alle tijd tegelijkertijd bestaat, maar natuurlijk ervaren wij die tijd eerder op een lineaire wijze. Op dezelfde manier kan je zeggen dat een dansvoorstelling als een geheel bestaat, maar dat we ze zien als een opeenvolging van gebeurtenissen, die we op een lineaire wijze ervaren. Ik heb in het bijzonder belangstelling voor de aard van ritme. Menselijke wezens zijn van nature uit ritmisch aangelegd, dat is de wijze waarop we de wereld verstaan, fysische ritmes, visuele ritmes, auditieve ritmes. En je kan je dan afvragen hoe dans er zou uitzien, of ritme in het algemeen, als alles tegelijkertijd zou bestaan.

Etcetera: Welke rol speelt middeleeuwse polyfone muziek hierin?

Caspersen: Vermits ik geen expert ben in polyfone muziek, koos ik gewoon die stukken uit waarvan ik dacht dat ze zouden werken. Blijkbaar koos ik onbewust stukken uit de periode voor de opkomst van het protestantisme. En in die periode, zo vertelde mijn muziekdirecteur Dirk Snellings mij, lag de klemtoon veeleer op het mysterie, eerder dan op de exegetische. Hoe dan ook, ik vind dat die muziek een buitengewoon menselijke, universele kwaliteit